VOL. 2 ISSUE 11 | DECEMBER 2022

KONNECT

THE TIMES OF KHADAYATA

410, Yusuf Building, Veer Nariman Point Road, Fort, Mumbai 400001. • Tel.: (022) 2287 5333

ONCE AGAIN A BIG
thank you

INSIDE

3 - GLIMPSES OF KCBF TRADE FAIR
5 - NUMISMATIC UPDATES
7 - IMPORTANCE OF GRAPHIC DESIGN IN BUSINESS
10 - HISTORY OF KOTYARK
12 - GUEST COLUMN
15 - WHY KHADAYATA RATNA ?

REVACHEM®
Clean, Care & Hygiene

REVACHEMICAL PRIVATE LIMITED

AN ISO 9001:2015 & ISO 14001:2015 CERTIFIED COMPANY

+919820361122 officedesk@revachemical.com www.revachemical.com

Manufacturer of
Cleaning & Hygiene Chemicals
for Institutions

We also do
white label manufacture
for third parties

Full range of products Kitchen,
Housekeeping, Laundry, Sanitizers
Personal Care & Disinfectants

We provide
complete support for product
& packaging development

Glimpses of 4th Annual Khadayata Trade Fair

TATA AIA
LIFE INSURANCE

Provide protection to lives outside your home too.

Join **Tata AIA Life Insurance** as an Insurance Advisor and earn your financial freedom while securing many lives.

What's in it for you

- Get a chance to be your own boss
- Flexible income opportunity
- Fulfil your and your family's goals
- World-class training opportunity

Contact us to become a Professional Insurance Advisor and shape your dream career.

RIMA PARIKH | +91 98204 38268 | rimaparikh.cfp@gmail.com

For Recruitment Purposes only.

#TataAIAKaBharosa

Tata AIA Life Insurance Company Limited (IRDAI Regn. No.110) CIN: U66010MH2000PLC128403. **Registered & Corporate Office:** 14th Floor, Tower A, Peninsula Business Park, Senapati Bapat Marg, Lower Parel, Mumbai - 400013. Trade logo displayed above belongs to Tata Sons Ltd and AIA Group Ltd. and is used by Tata AIA Life Insurance Company Ltd under a license. For any information including cancellation, claims and complaints, please contact our Insurance Advisor / Intermediary or visit Tata AIA Life's nearest branch office or call **1-860-266-9966** (local charges apply) or write to us at **customercare@tataaia.com.** Visit us at **www.tataaia.com.**

BEWARE OF SPURIOUS PHONE CALLS AND FICTIOUS / FRAUDULENT OFFERS

IRDAI is not involved in activities like selling insurance policies, announcing bonus or investment of premiums. Public receiving such phone calls are requested to lodge a police complaint

Numismatic's as a Source of Investments VI (b)

SANDEEP SHAH

Hello friends, Continuing with the second part on "Selling your Coin Collections". I want to share an important message by giving you another instance which I came across few days ago.

One generally have some knowledge of the purchase of coins, but not always do they know what the future holds. The collector in his amusement and anxiety sometimes collects/invests his money in a particular/similar series of coins as he is informed or educated by the dealer that this series of coins will become scare/rare in coming future. This leads to a un eventful surprise for the family who thinks that they have inherited a vast Fortune.

I got a Call from a widow, I accompanied by a friend went to her house. We found a table covered with boxes stalked with coins. From the first look, it was one of the most impressive collections that I was going to inspect. All matching boxes, nearly labeled with different states assigned. The family were curious to know what her husband had collected as her husband had been a serious collector for more then three decades, visiting his local jewellery/coin shop every Saturday. He would come home & meticulously prepare his purchases, spending hour upon at the table in his little study. When I opened the first box, we noticed a neat & orderly presentation cardboard 2x2, nearly stapled, crisp printing of the states, uniformity in describing the coins with year of issue, purchase date & price of purchase. I also couldn't help but notice that 90% of the coins had been purchased for less than 15/- & balance at the rate of 25/-. The collection contained box after box of similar coins of a particular state all impeccably presented but all were essentially " Worthless ".

When we inquired Mrs XYZ if she had any idea of the value of the collections, She replied that she know that RARE coins were valuable, and since her late husband had worked so diligently on his collections for so many years, she was assured that the proceeds would enable her to afford a nice retirement in her native place.

I had to carefully explain her that I couldn't help her with the sale of the coins. Her husband had enjoyed himself thoroughly for all these years, but he had never told her that he was spending more on holders, staplers & boxes than the coins he was purchasing.

The dream of a luxurious retirement diminished, I advised her to contact the dealer & Shop who purchased such coins. Mr XYZ's fault was not in his collecting, but in his failure to inform his wife of the Nature of the Collection which had major similar series of coins which had not appreciated in last 10 to 15 years. The Quality/ Grade was not up to standard, the person was lured to collect as he was not educated and informed about the series of coins he was collecting regularly.

More typically I come across families at the other end of the spectrum. Assuming that the investment done in coins or other Collectibles will appreciate as years fo by & all coins invested or bought are RARE.

From this instance I would like my readers to get informed, acknowledged & assured about there coin purchases. Also involve your family with what you buy. Please try to share what you have bought with Seniors, Scholars & Reputed Dealers. Visit Exhibitions, Auctions and different avenues were you can be sure of the price and the genuine quality and grade of the coins.

Friends, as this is an important aspect I will continue with the same subject " Selling your Coin Collections " in my Next Newsletter.

Happy Collecting !!

Sandeep V Shah
MA : Numismatics and Archaeology

DHL
Dewberry Holidays LLP
BAKU
Price For 6N-7D
INR 56,900/-
Per Person
Booking Validity: 15th Nov' 2022 | Travel Validity: 30th Nov' 2022
INCLUSIONS: Accommodation | All Meals | Sightseeing | Transfers | Tourist Single | Entry Visa
CORDELIA
Cruises
MUMBAI-AT SEA-GOA
2N - 3D Price
COST PER Couple
52000/-
On Twin Sharing
Booking Validity: 15th Nov' 2022
Sailing Date: Monday 28th Nov' 2022
INCLUSIONS:
Stay On Cruise
Port Charges
All Day Dining at water Front
Gratuity
Tax
Access to all lounges and public areas of the cruise.
Access to the Casino.
EXCLUSIONS: The Chef's Table, and Chopstix | Drinks are not included with any meal.
Shore Excursions | Any kind of Personal Expenses | Anything not mentioned in inclusions.
For Bookings & More Details Reach Us At
*T & C Apply!
204, 2nd Floor, Central Plaza Mall, Daftari Road, Near Shivaji Chowk, Malad East, Mumbai - 400097.
75067 01471 / 72 / 74
sales@dewberryholidays.com
www.dewberryholidays.com

Laptop wala.com
TM
Complete Laptop Solution
info@laptopwala.com
81083 66640
BHIM

The Critical Importance of Graphic Design in Business

DR. JIGNESH BHALAVAT

It's safe to say that we're all aware graphic design is desired in most organizations. Although do we truly understand the importance of graphic design in business? If you believe that your business can survive without compelling communications, think again. In one way or another, you'll need to visually communicate your product or service's features, benefits, and differentiators to your target prospects and customers.

90% of the information transmitted in the human brain is visual** so your business needs strong design in order to communicate its purpose. **With 65% of the population categorized as 'visual learners', your money is well spent on formulating a visual approach to create a persona for your business.

The main reason people prefer graphics and imagery to overwritten text is primarily due to its speed of absorption. This is an extremely important component of consideration and also a major drawback concerning a long body of text.

*Too much copy in an ad, for example, would require someone to dedicate far too much time to absorb what is trying to be said. According to 3M Research, **visuals are processed 60,000 times faster than text.** Strong graphics can instantly communicate a message, feeling, emotion, and value; sometimes in as quickly as one second.*

There are several ways to help you grow and improve your business by utilizing well-thought-out design in the right mediums. Check out our eight expert suggestions on how to successfully incorporate visual communications into your brand to fully understand the importance of graphic design in business today.

1. Custom Logo
A custom logo establishes credibility, creates brand recognition, and firmly positions your company within the marketplace. Examining the market trends in your industry and understanding what your customers respond to, may make all the difference.

2. Advertising
Considering the psychological effects that your branding has on prospects, your advertisements need to follow a similar set of guidelines. In advertising, or in any form of print or digital communications, your brand's essence speaks louder than words.

3. Website
A strategically focused website must attract, engage, and convert visitors. It's important for your site to be intuitive and funnel prospects through in a predictable way. Clear messaging and conveniently placed calls to action are paramount. Think of the experience that you wish your visitors to have and try to make calculated design decisions that will move them from point A to B.

4. Sales Collateral
A clean use of typography, appropriate imagery, and content formatting are only the foundation of the many factors your graphic designer will consider while developing your new brochure or catalogue. Combining innovative folding techniques, binding options, paper textures, finishes, and weights can really make your sales collateral stand out.

5. Marketing Collateral
Graphic design optimizes your marketing efforts across all channels and is key to building a professional brand. Being consistent in your marketing collateral allows your brand to be easily recognizable and allows your customers and clients quickly get familiar with what your company has to offer. The comfortability that clients and customers get through consistent marketing will ultimately lead to credibility.

6. Social Media
By using graphic design, you are able to establish a consistent brand footprint across all social media platforms. Create an account on platforms where you feel your customers use most often. Try Facebook, Linkedin, Instagram, Google Plus, and Twitter, just to name a few. Using custom-branded graphics in your posts will tie your digital branding to your physical marketing collateral, leading to a cohesive brand identity.

7. Presentations
In order to keep an audience engaged throughout a new presentation or pitch, you will need strategically structured and designed slides. This will be your secret weapon to winning the crowd over if paired with a smooth verbal delivery. Telling your story with enticing graphics that support your product or services' benefits will help the sell. Be sure that the flow of the presentation is clear and concise with hard start/stops to denote a new topic or chapter.

8. Packaging Design
Since most consumers shop with their eyes, a product sitting on a store display or shelf can only be considered as good as the label or packaging that encases it. The appeal of that label or package is made possible solely through the expertise of a team of graphic designers. Any product that your company plans on launching should be uniquely designed with your target audience's aesthetic, taste, wants, and needs in mind so you could quickly grab their attention.

Dr Jignesh Bhalavat
Partner, Ankur - Germinating Ideas
Brand & Marketing Strategist who partners with Directors & Executives from the Pharmaceutical and Healthcare industry to grow their personal & professional brands. Ankur provides Quality, Creative & Cost Effective Graphic Designing solutions.

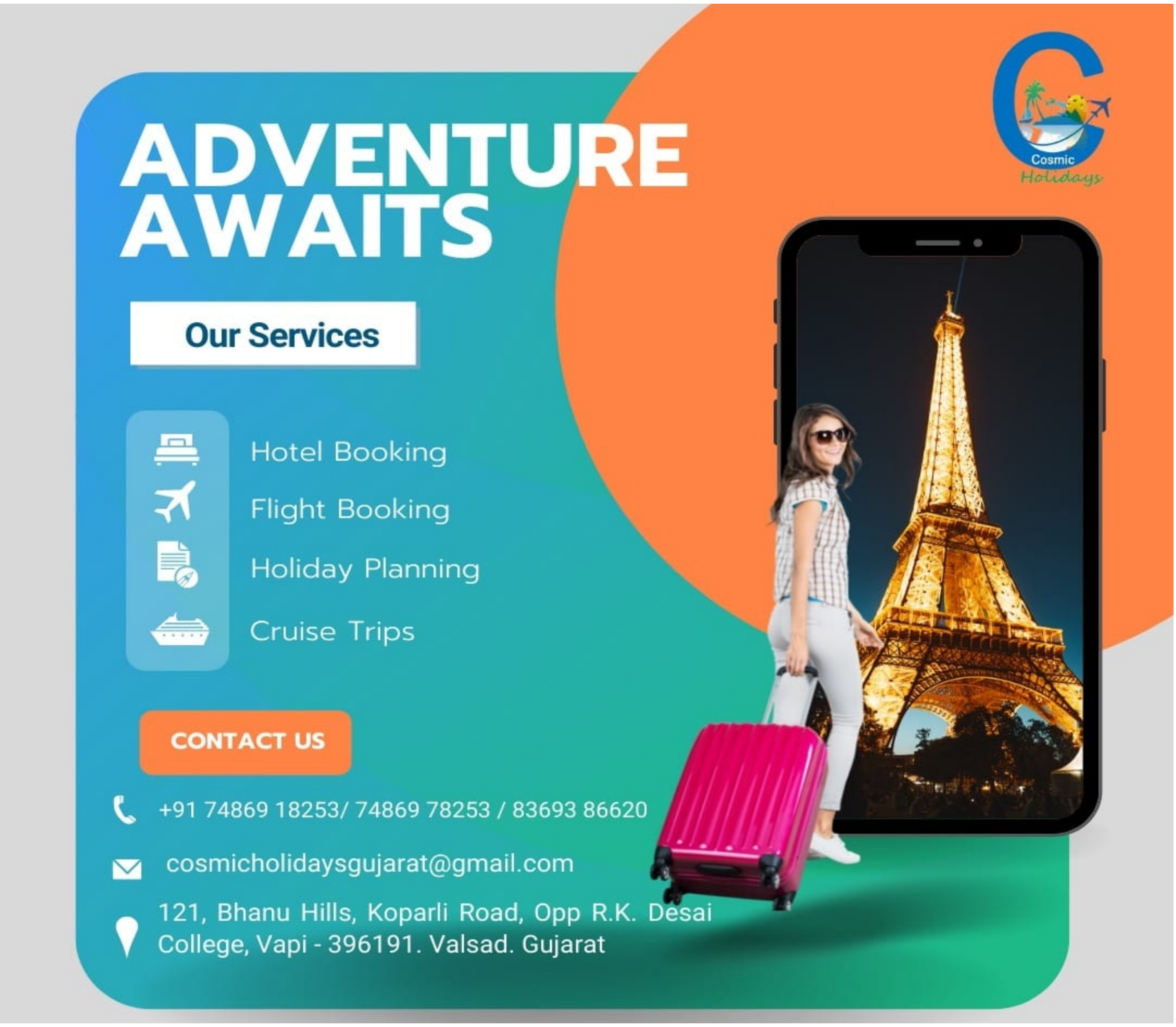

KCBF PAST & FORTHCOMING PROGRAMS FOR THE YEAR 2022-23

JULY 9th, 2022
Business Seminar

Well appreciated & acknowledged by more than 100 + participants. The Speakers were excellent and was a really insightful seminar.

Dr CA C S Shah
9322232039

SEPTEMBER 2022
Factory Visit

Seeing a factory firsthand can allow individuals to not only understand best practices but also interact and create business opportunities.

Mr Nainesh Shah
9821138471

OCTOBER 8th/9th, 2022
Annual Trade Fair

KCBF's 4th Annual Khadayata Trade Fair concluded successfully with **42 stalls** and business worth **Rs. 25 LAKHS** transacted.

CA Narendra Shah
9702643000

JANUARY 7th/8th, 2023
Picnic

Socials are an integral part of any networking group which helps in building strong bonds paving their way for a more fruitful and strong relationships.

Mr Rajiv Patwa
9821188516

SAVE THE DATES & REGISTER NOW

INSURANCE
360 DEGREES
SOLUTIONS
to your commercial/corporate insurance
Marine Insurance
Fire & Property Insurance
Employer Employee Insurance
Group Mediclaim Personal Accident Insurance
Fleet Insurance
Vehicle Insurance
Key Man Insurance
Professional Indemnity
Workman Compensation
Cyber Crime
Jeweller's block policy
Contractor's all risk policy
PURVI JIGNESH BHALAVAT - +91 98201 82844

Cosmic Holidays
Scintillating 6N/7D
SIKKIM
2N GANGTOK - 2N PELLING - 2N DARJEELING
PREPURCHASED INVENTORY
HOTELS
2N GANGTOK : KINGSWAY BOUTIQUE
2N PELLING : CHIMINDA
2N DARJEELING : SILVER STAR
PURE VEG HOTELS
TOUR HIGHLIGHTS :-
TSOMGO LAKE & BABA MANDIR
CABLE CAR & YAK RIDE
CHARDHAM
SKYWALK
KHECHEOPALRI LAKE
KANCHENJUNGA FALLS
SUNRISE AT TIGER HILL
INCLUSIONS
ACCOMMODATION
BREAKFAST AND DINNER
TRANSFERS AND SIGHTSEEING
PERMITS AND TAXES
2 PAX RS- 33000 PER PERSON
4 PAX RS -28000 PER PERSON
6 PAX RS - 25000 PER PERSON
COSMIC HOLIDAYS
+91 7486978254 / 7486918253 cosmicholidaysgujarat@gmail.com

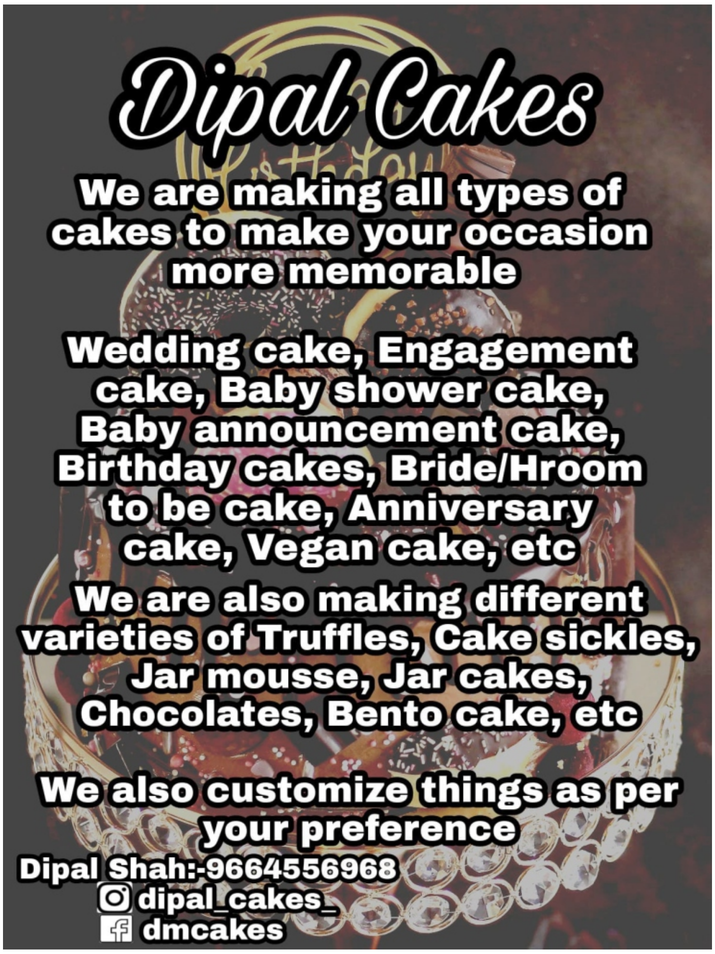
Dipal Cakes
We are making all types of cakes to make your occasion more memorable
Wedding cake, Engagement cake, Baby shower cake, Baby announcement cake, Birthday cakes, Bride/Hroom to be cake, Anniversary cake, Vegan cake, etc
We are also making different varieties of Truffles, Cake sickles, Jar mousse, Jar cakes, Chocolates, Bento cake, etc
We also customize things as per your preference
Dipal Shah:-9664556968
dipal_cakes_
dmcakes

૭૦૦ વર્ષેનું પ્રાચીન તીર્થે કોટીયર્કે

સમગ્ર ભારતની ખડાયતા જ્ઞાતિના ત્રણ લાખ લોકો ઈષ્ટદેવ શ્રી કોટ્યર્ક પ્રભુનો પ્રત્યેક કારતક સુદી ૧૧ના રોજ પ્રાકટ્ય મહોત્સવ ઉજવે છે

(૧) 'કહાન્ડે પ્રબંધ' સંશોધન ગ્રંથમાં ૮૪ પ્રકારની વણીક જ્ઞાતિમાં ખડાયતા જ્ઞાતિનો ઉલ્લેખ છે.

(૨) ખડાયતા જ્ઞાતિનું ઉદ્દભવ સ્થાન - ખડાત (ગામ) ખડ યા ષડખડાયતા અટક પડી

(૩) પ્રથમ અખીલ ખડાયતા જ્ઞાતિના પરિષદ ૧૯૧૬માં મળી હતી. આશરે ૧૦૬ વર્ષ પહેલાં

(૪) ખડાત ગામનું નામ મહાકવીનગર (આનંદ સુરિના શીલાલેખ મુજબ)

(૫) સમગ્ર ભારતની જ્ઞાતિનું મુખપત્ર ૧૬૦૦૦ નકલો સાથે ૭૬ વર્ષથી એકધારું પ્રકટ થાય છે.

(૬) ખડાયતા જ્ઞાતિમાં દશા અને વિસાના બે ભેદ છે. પ્રભુની મૂર્તિના જમણી બાજુ કુળદેવીથી ઉભા રહ્યા તે વીસા ખડાયતા ડાબીબાજુથી પ્રકટ થયા તે વીસા

(૭) દુનિયાના ૪૦ દેશોમાં ખડાયતા વસે છે.

સમગ્ર ખડાયતા જ્ઞાતિના કોટયર્ક પ્રભુનું મંદિર મહુડી (વિજાપુર) પાસે આવેલું કોટયર્ક ધામ છે. સમગ્ર ભારતમાં વસતો ખડાયતા અહીં દર્શને આવે જ. સંવત ૬૧૧માં રૂદ્રમન રાજાએ શ્રી કોટયર્કજીમાં ખડાત ગામમાં મહાયજ્ઞ કર્યો હતો. મૂળમાં ખડાયતાના પૂર્વજો દરિયાઈ સફર ખેડી દેશવટો કરતા વાણ દ્વારા જવાનું થતું એટલે વહનીયા જેવી અટકથી ઓળખાતા શબ્દના અપભ્રંશથી વાણીયા બની ગયા. વણીક શબ્દ વ્યવસાય સૂચક છે. પ્રાચીન કાળમાં વાણીયાની ૮૪ જેટલી જ્ઞાતિઓ અસ્તિત્વમાં હતી તેમ મનાય છે. ઈ.સ. ૯૧૧માં નાગરો વડનગર અને સ્કંદપુરમાં વસ્યા. સ્કંદપુરવાળો લોક સમુદાય જુદો પડ્યો અને ત્યાં રહેતા વણિકો સ્કંદયતા તરીકે ઓળખાયા જે અપભ્રંશ થતાં ખડાયતા કહેવાયા. માન્યતા મુજબ ખડાયતા મુળે નાગર વાણીયા હતા. ઈ.સ. ૧૦૯૩માં સિદ્ધરાજના સમયમાં ખડાયતા જ્ઞાતિ બાર ગોત્રો પ્રચલિત થયા. ખડાયતાઓનું મૂળ ગામ ખડાત (જે આજથી ૫૦૦૦ વર્ષ પૂર્વે વસ્યાનો ઉલ્લેખ કેટલાક ગ્રંથોમાં છે. ઈ.સ. વિ.સ. ૧૩૦૬માં વાણિયા તરીકે ખડાયતા નામ રૂઢ થયું હતું. વસ્તુપાલ તેજપાલના સમયના ચોર્યાશી પ્રકારની યાદીમાં ખડાયતા જ્ઞાતિનો ઉલ્લેખ છે. ખડાયતા શબ્દનો ઉપયોગ કહાનડે પ્રબંધમાં તેરકા સૈકામાં થયેલો મળી આવે છે. સંવત ૧૩૩૧ ના ધાતુ પ્રતિમા લેખમાં ખડાયતા શબ્દ વપરાયેલો જોવા મળે છે. ખડાયતા છે મૂળ વતનીઓ દેશીય એટલે સરળતા દશા કહેવાયા. જે ગામમાં ખડાતમાં રહેતા હતા. બહારથી આવીને ખડાત્ માં આવ્યા તો વિદેશીય અપભ્રંશમાં વીશા કહેવાયા. બીજો સંદર્ભ છે વાણીયાઓમાં એક વખત વહેંચણી થઈ ત્યારે એક તરફ દશા રહ્યા તેમના વંશજો દશા કહેવાયા. બીજી તરફ વીશા (૨૦) રહ્યા તેમના વંશજો વીશા કહેવાયા. કુળદેવીની જમણી બાજુએથી પ્રકટ થયા તે વીશા કહેવાયા. અને ડાબી બાજુથઈ પ્રકટ થયા તે દશા કહેવાયા. ગૌત્ર પરથી જ્ઞાતિ ઓળખાતી ગૌત્ર એટલે જ કુળ-વર્ણ. કુળના સમુહના મુળ પુરૂષ ઉપરથી પડેલું છે. ગોત્રો ઋષિ પ્રણીત છે.

હાલમાં ખડાયતા જ્ઞાતિનો કુલ બાર ગોત્રો છે.

(૧) ગોદાણી - ગુણ સૂર્યા દેવી
(૨) નાંદોલુ - નેપુ દેવી
(૩) નંદિયાણુ - નટેશ્વરીદેવી
(૪) નાણું - નિત્યાનંદ દેવી
(૫) નરસાણું - નારસંિહી દેવી
(૬) વસિયાણું - વિશ્વેશ્વરી દેવી
(૭) મેરવાણું - મહિપાલિની દેવી
(૮) ભટ્ટ સ્વાણુ - ભંદોદરી દેવી
(૯) સાવલાણું - શાંકરી દેવી
(૧૦) સાલીસાણું - સુરેશ્વરા દેવી
(૧૧) કામરાણું - કામાક્ષી દેવી
(૧૨) કલ્યાણું - કલ્યાણી દેવી

દરેક ગોત્રનો ઈતિહાસ જુદો છે. લગ્નોમાં ગોત્ર ખાસ જોવાય છે. એક જ ગોત્રમાં લગ્નનો નિષેધ છે. ગોત્રધા ન થાય. શાસ્ત્રમાં મનુ ભગવાને સગોત્રીય લગ્ન અંગે મના ફરમાવી છે. જેનો ખડાયતા જ્ઞાતિમાં અમલ થાય છે. આનુવંશિક શાસ્ત્ર મુજબ સગોત્રીય લગ્નોથી ઉત્પન્ન થતી પ્રજા નબળી થાય છે. કોટયર્ક નો અર્થ (કોટિક અર્ક = કરોડો અર્ક = સૂર્ય જે પ્રભુમાં કરોડો સૂર્ય જેટલું તેજ સમાયેલ છે તેવા પ્રભુ હિંદુ ધર્મના ત્રણ મુખ્ય દેવ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ. વિષ્ણુ ભગવાનને પોતાના આરાધ્ય દેવ ગણનારા ખડાયતા-વૈશ્ણવ શ્રીમદ્ જગદ્ગુરૂ વલ્લભાચાર્ય મહાપ્રભુજી આજથી લગભગ પાંચસો પાંત્રીસ વર્ષ પૂર્વે થઈ ગયા. તેમણે પુષ્ટિમાર્ગ (જતીપુરા) સેવા માર્ગની સ્થાપના કરી મુખ્ય દેવ ગોવર્ધન પર્વતમાંથી પ્રકટ થયેલા શ્રીનાથજી બાવાના સ્વરૂપને સ્વીકાર્યું. આ સ્વરૂપ હાલમાં શ્રીનાથદ્વારામાં શ્રીજીબાવા સ્વરૂપે બિરાજે છે. કોટયર્ક પ્રભુનું પ્રાકટ્ય શ્રીનાથજીના સમય પહેલાં થયેલ હોવાથી મૂળ ઈષ્ટ શ્રી કુળદેવ કોટયર્ક પ્રભુ પણ ઈષ્ટદેવ તરીકે ખડાયતાઓ આરાધ્ય દેવ શ્રીજીબાવા ની સેવા કરે છે.

ખડાયતા જ્ઞાતિના મોટાભાગના પરિવારો આજે ઈષ્ટદેવ તરીકે શ્રીજીબાવાના દર્શને વારંવાર જાય છે. ભગવાન વિષ્ણુનું કરોડો સૂર્યના તેજ જેવું અંગ પ્રકટ થવું તે કોટયર્ક પ્રભુ. પૃથ્વીના પ્રલયકાળે ઠાકોરજી ક્ષીર સાગરમાં શેષનાગ પર શયન કરી રહ્યા હતા. તેમના કર્ણમાં ભેગો થયેલો મેલ બહાર નીકળ્યો જેમાંથી મધુ અને કૈટભ નામના બે રાક્ષસો ઉત્પન્ન થયા. આ રાક્ષસો દેવો ઈન્દ્ર અને ઋષિઓને ખુબ પરેશાન કરતા હતા. તેમના નાશ માટે બ્રહ્માજી દ્વારા દેવતાઓએ પ્રભુની સ્તુતિ કરી. વિષ્ણુ ભગવાને વિનંતી સ્વીકારી. ભગવાન વિષ્ણુએ કરોડો સૂર્યના તેજ જેવું શ્રી અંગ પ્રકટ કર્યું તે જ શ્રી કોટયર્ક મહાપ્રભુ તરીકે ઓળખાયું. બન્ને દૈત્યોને પોતાની સાથળ ઉપર સુવાડ્યા અને તેમનાં મસ્તક ચક્ર વડે છેદીને નાશ કર્યો. આ દિવસ હતો કાર્તિક સુદ બારસ. બ્રહ્માજીની વિનંતીથી સાબરમતીના પવિત્ર કિનારે વિષ્ણુ ભગવાનના આ સ્વરૂપની સ્થાપના કરી આ તીર્થધામ કોટયર્ક મંદિર (મહુડી પાસે) બન્યું. તમામ ખડાયતા જે દેશભરમાં વસે છે આ કારતક સુદી ૧૨ને કોટયર્ક મહાપ્રભુજીનો પ્રાકટ્ય ઉત્સવ અચૂક ઉજવે છે. તેને ઓચ્છવ કહેવામાં આવે છે. આધ્યાત્મિક રીતે જોતાં કોટયર્કનું સ્વરૂપ તેજ પૂંજ છે. ખડાયતાઓ આથી તેજસ્વી ગણાયા છે. શ્રી કોટયર્ક પ્રભુની મૂર્તિ ગૌરાંગ છે તેથી તેનું પ્રાકટ્ય સત્યુગમાં મેનાયર્ક દ્વાપર ત્રેતા ને કલિયુગમાં પ્રાપ્ત થયેલી મૂર્તિઓ શ્યામ હોય છે. માન્યતા મુજબ અમૃત મંથન વખતે શંકર ભગવાને વિષપાન કર્યું હતું તેથી એ નિલકંઠ કહેવાયા. અમૃતમંથન વખતે શ્રી શંકર ભગવાન શ્રી કોટયર્ક ધામમાં જઈ વસ્યા હતા. તીર્થ આજે નિલકંઠ નામે ઓળખાય છે. (સંદર્ભ પદ્મપુરાણ મહાત્મ્ય અધ્યાય ૧૩-૧૪) પદ્મપુરાણ મુજબ સૂર્યદેવે બ્રાહ્મણવેશે રહી શ્રી કપાલેશ્વર મહાદેવના ધ્યાનમાં ઉગ્ર તપ કર્યું હતું. એક વર્ષ તપ કર્યું. શંકર ભગવાને સૂર્ય નારાયણને દર્શન દીધાં આથી શ્રી કોટયર્કજીના તીર્થધામને સૂર્યક્ષેત્ર ગણવામાં આવે છે. કોટયર્ક તીર્થધામમાં મહર્ષિ વાલ્મીકનો આશ્રમ પણ હતો.

ભગવાન રામચંદ્રજીએ પોતાના રાજ્યાભિષેક પછી સીતાજીનો ત્યાગ કર્યો હતો ત્યારે આ વાલ્મીકી આશ્રમમાં રહ્યા હતા અહીં લવ અને કુશ નામના બે પ્રતાપી પુત્રો થયાહતા. (પદ્મ પુરાણ - ૧૮-૧૯-૨૦ અધ્યાય) પ્રાચીન સમયમાં આ વખતે શ્રી દધિચી ઋષિનો આશ્રમ હતો. કોટયર્ક તીર્થમાં કાર્તીક સુદી એકાદશીએ મેળો ભરાય છે. અહીં ગણેશ સ્થાપન અને શ્રી હનુમાનનું સ્થાપન થયેલું છે. શ્રી કોટયર્કજીનાં પુરાણોક્ત નામ મઘુરાર્ક 'મઘુરાર્ક' મઘુરાહરિ છે. એ પુરાણ ભાવનાને વિષ્ણુ પૂજાનાં પ્રતિક છે. કોટયર્કજી પુરાણ ભાવનાના વિષ્ણુ યા વૈષ્ણવી સંપ્રદાયના શ્રી કૃષ્ણ. ખડાયતા ગોત્ર વૃતાંત નામના ગ્રંથમાં શ્રી કોટયર્કજીનું મંદિર ઇસવીસન ૫૦૦ની સાલમાં સ્થપાયાનો ઉલ્લેખ છે.હાલ જે મંદિર છે તેની 1921 ની સાલમાં જૂનુ મંદિર જર્જરીત થવાથી પ્રતિષ્ઠા કરવા માં આવી હતી , છેલ્લા ચારેક વર્ષ થી આ સ્થાનક નો વિકાસ ઉડી ને આંખે વળગે એવો થયો છે ખડાયતા ઓ માટે અદ્યતન સગવડો ધરાવતું આ તીર્થ બેનમૂન છે હાલમાં મંદિર માં કોટયંક જી ના ભવ્ય દર્શન નીસાથે સાથે પ્રસંગો ઉજવવા 50 માણસ થી લઈ 1500 માણસ ની ક્ષમતા વાળા હોલ છે 3 રસોડા છે 200 જેટલી રુમો જેમાં 35 એ.સી ટી.વી સહીત ની છે ; સમગ્ર પરિસરમાં પેવર સરફેસ અને cctv કવરેજ છે , ભોજન પ્રસાદ માં દરરોજ એક મીઠાઈ, એક ફરસાણ, એક શાક , એક કઠોળ, દાળ, ભાત, અને રોટલી/પુરી આપવામાં આવે છે ફક્ત ખડાયતા ને જ આપવામાં આવતું હોવાથી જ્ઞાતિ જનો ને સરળતા થી ઉપલબ્ધ થાય છે, ખુબ જ નજીવા દરે આ બધીજ સગવડો મેળવી શકીએ છીએ.

Together Each Achieve More
TEAM 4986 ™

LIC
Life Insurance Corporation of India

Premal Parikh
INSURANCE ADVISOR

The Name You Can Trust, Save Money, Live Better!

Why is insurance needed?

- For a better tomorrow
- Security for loved ones
- Child's Future Needs / Education /Marriage
- Holding your head high in preparation for retirement
- Security against housing and business loans

Services for all insurance needs including-

- Premium collections
- Nomination changes for policies
- Name and address change
- Maturity claims
- Death claims
- Arrangement of loans on existing policies

and many more....

26/A, Khetwadi 3rd Lane, 2nd Floor,
Opp. Tara Bhuvan Bldg., Mumbai - 4.
Tel.: 2309 4350 • Mob.: 9820999056
Email : premal0209@yahoo.com

www.nectartreatss.com
9833533469

Nectar Treatss

Download our App to Order our handmade chocolates, gluten free ladoos, and healthy munching products for personal and corporate gifting

લગ્ન સંસ્કાર

શાસ્ત્રી ચેતનભાઈ

લગ્ન પૂર્વે સ્ત્રી ના ચિત્તમાં પુરુષની અને પુરુષના ચિત્તમાં સ્ત્રીની અનેક મનોછબીઓ બને અને બગડે તો તેનાથી તેનો ભાવી ગ્રહસ્થ જીવન પણ નંદવાય છે તેના ચિત્તની પવિત્રતા નષ્ટ થાય છે. તે હાર્યા (રેઢિયાર) ઢોરની જેમ પૂર્વ આદતના જોડે લગ્ન પછી પણ જ્યા ત્યાં મોઢું મારવા લલચાય છે આજે સમાજમાં જોવા મળતી ચારિત્ર્યની શિથિલતા નું કારણ સમયોચિત્ત લગ્ન સંસ્કાર પ્રત્યેની ઉપેક્ષા છે ઘણા મા બાપ કન્યા મોટી ઉંમરે પહોંચે છતાં કોઈને કોઈ કારણોસર કન્યામાં થયેલ પરિવર્તન પ્રત્યે આંખ આડા કાન કરતાં (ઉપેક્ષાવૃત્તી) દાખવતા) જોવા મળે છે યુવતીઓનુ ભાગી જવાનું કે ભગાડી જવાનું તથા કુમાર્ગે વળવાનું પણ આજ મુખ્ય કારણ છે તેની સમાજના સુજ્ઞ લોકોએ નોંધ લેવી ઘટે. સમાજમાં ફેલાતા જતા દુરાચારથી રોગના મૂળ સુધી ગયા વિના તેને જડમૂળથી નાબૂદ કરી શકવાનો અશક્ય છે સરકાર ગમે તેટલા કાયદાઓ કરે છતાં તે બહુ કામયાબ નિવડતા નથી આપણા પૂર્વજોએ બાંધેલી મર્યાદાઓમાં ઊંડું શાણપણ દેખાય છે આપણે તેમાં મનગમતા ફેરફાર કરવા જઈએ તેટલું સહન કરવું જ રહ્યું લગ્ન એ એક એવી સામાજિક વ્યવસ્થા છે કે જે સ્ત્રી પુરુષોને દુરાચરણ તરફ જતા રોકે છે તેથી આ વ્યવસ્થામાં જેટલી ગડબડ ઊભી થાય એટલો સમાજમાં દુરાચાર ફેલાય છે અને લાંબાગાળે તે સમગ્ર સમાજને ભરખી જાય છે પાશ્ચાત્ય જગતના મહાન વૈજ્ઞાનિક થોમસ આલ્વા એડિસને નોંધ્યું છે કે(સ્ત્રી કે પુરુષ એકલા અર્થાત્ અવિવાહિત રહેવું એ સારું નથી આજે લોકોમાં બિલકુલ વિવાહ ન કરવા કે મોટી ઉંમરે વિવાહ કરવાનું વલણ વધતું જાય છે એ અયોગ્ય છે કારણ કે પતિ પત્નીની પ્રગતિ વચ્ચે સુમેળ ન સ્થાપી શકાય તેટલી મોટી ઉમરે પહોંચવા સુધીમાં તેની (બુરો) આદતો એવી મજબૂત થઈ જાય છે કે પછી તેમાં પરિવર્તન કરવાનું કામ અઘરુ થઈ પડે તેથી મને શીઘ્ર (યોગ્ય ઉમરે)જ એવા (લગ્ન સંસ્કાર)ને પ્રોત્સાહન આપવું સારુ લાગે છે).

મનોવિજ્ઞાન અને સમાજવિજ્ઞાનના ઘણા પૂર્વ અને પાશ્ચાત્ય અનુભવી લેખકોએ યુવક યુવતીના યોગ્ય ઉમરે લગ્ન કરવા જોઈએ એ વાતનું સમર્થન કર્યું છે અને એ સમાજના ભલા માટે હોવાનો સ્પષ્ટ સ્વીકાર કર્યો છે આપણો સૌનો અનુભવ પણ આ બાબતની શાખ પૂરે છે આજે સમાજમાં મોટી ઉંમરે લગ્નનું પ્રમાણ વધતું જાય છે તેનાથી સમાજમાં અનૈતિકતા વધવાની એ નિર્વિવાદ વાત છે.

લગ્ન સંસ્કારના મુખ્ય પાંચ ઉદ્દેશ્યો છે.

1. લગ્ન દ્વારા અને પુરુષત્વરપી બંને ધારાઓને જોડીને તેનાથી સૃષ્ટિ નો વિસ્તાર કરવો. પ્રગતિના કણેકણમાં આ બન્ને શક્તિ જોવા મળે છે તેના તે જ સૃષ્ટિ પ્રવાહ અવિરતરીતે ચાલ્યા કરે છે.

2. 84 લાખ જાતના દેહ ધારણ કર્યા પછી મનુષ્ય શરીર મળે છે અર્થાત મનુષ્ય દેહ બહુ દુર્લભ છે તેનો મુખ્ય લક્ષ્ય ઉદ્દેશ્ય પરમાત્માની પ્રાપ્તિ કરવી એ જ છે મનુષ્ય દેહ કર્મ પ્રધાન છે બીજા પ્રાણીઓના શરીર ભોગપ્રધાન છે એટલે મનુષ્ય શરીર વિના મોક્ષ પ્રાપ્તિનું સાધન થઈ શકતું નથી દેવતાઓ પણ ભરતખંડમાં મનુષ્યનો જન્મ મેળવવા ભગવાન આગળ વારંવાર પ્રાર્થના કરે છે એકવાર દુર્લભ મનુષ્યજન્મ મોક્ષનું સાધન કર્યા વિના વ્યર્થ ચાલ્યો જાય તો પછી અનંતકાળ સુધી પસ્તાવો અને પારાવાર પીડાઓ ભોગવ્યા વિના છૂટકો નથી. મનુષ્ય દેહ મળવા છતાં મોક્ષ પ્રાપ્તિ માટે પ્રયત્ન નહીં કરનારને શાસ્ત્રોમાં આત્મઘાતી કહ્યું છે મોક્ષમાર્ગે તો બધાને ચાલવું છે પરંતુ જીવને વળગેલી જન્મજન્માંતર ની અનંત વાસનાઓ તેને પથચ્યુત (માર્ગભ્રષ્ટ) કરે છે વિસ્તરેલા વાસનાના અનંત વિસ્તારને ધીરે ધીરે ઓછો કરી તેના પર વિજય મેળવવો એ માનવજીવનનું પરમ કર્તવ્ય છે તીખીવાસનાજન્ય વિષયભોગના સદંતર નિષેધના આદેશનું પાલન કરવા માટે અસમર્થ કે મક્કમ મનોબળ વિનાના માણસો કુપથગામી ન બની જાય એ માટે શાસ્ત્રકારોએ મર્યાદામાં રહીને વિષયભોગની છૂટછાટ માટે લગ્ન ગ્રહસ્થાશ્રમ ને અનુમતિ આપી. ગ્રહસ્થાશ્રમમાં રહીને વિષયભોગ ની અસારતાનો અનુભવ ચાખીને જીવ ધીરે ધીરે તેનાથી પરાંગમુક્ત થાય વાસના ક્ષીણ થાય એ ગ્રહસ્થાશ્રમનો અંતિમ ઉદ્દેશ્ય છે.

પુરુષના મનમાં સંસારભરની સ્ત્રીઓ પ્રત્યે આસક્તિ (ભોગભાવના) અને સ્ત્રી ને સંસાર ભરના પુરુષો પ્રત્યે આસક્તિ જોવા મળે છે તે લગ્ન દ્વારા એકમાં મર્યાદિત બને છે એ સ્ત્રી કે પુરુષ પણ વિષય વાસના ઓછી કરવા ના બદલે તેમાં વધુ ન લપેટાય અને ભોગ ભોગવવામાં અમર્યાદ ન બની જાય તે માટે ગ્રહસ્થાશ્રમીઓને શાસ્ત્રોએ આદેશ આપ્યો છે કે પુત્ર પ્રાપ્તથ્યેર્ ત્રલ્તુવાને ભાર્યામ્ ઉપેયાત્ । અર્થાત પુત્ર પ્રાપ્તિ માટે પોતાની પત્નીનો પણ રીતુ કાળે જ સમાગમ કરવો આમ વિષય ભોગની છૂટવાસના ના સંકોચ માટે હોવાનો સ્પષ્ટ જોઈ શકાય છે જીવ જન્મજન્મંતરથી વિષય ભોગવતો આવે છે છતાં તેને કદી તરફથી થઈ નથી અને થવાની નથી તેથી જગતગુરુ શંકા ચારે કહ્યું છે કે ભોમા ન ભુવત્વા વયમેવ ભુંવત્વાા માશા ન ખીર્ણાા દારૂ દારૂડીયા ને ખત્મ કરી છિ 9 કદિ નાખે છે તે વિષય ભોગને આપણે ભોગવી રહીએ તે પહેલા જ તે આપણને ખતમ કરી નાખે છે માટે વિષય ભોગમાં મર્યાદા અને વિવેક રાખી તેનાથી ધીરે ધીરે છૂટવામાં જ માનવ જન્મ ની સાર્થકતા છે ગ્રહસ્થાશ્રમે આ માટેની પાઠશાલા છે પરમાત્માએ માણસને સદસદ વિવેકની બુદ્ધિ આપી છે છતાં અનેક જન્મોના જીવના પડ જીવમાં પડેલા સંસ્કારો વાંસના જલ્દી છૂટી નથી તેના કારણે માણસને સ્વચ્છંદ રીતે

આહારવિહારમાં પ્રવૃત્તિ થતી જોવા મળે છે તેથી તેને નિયમો દ્વારા ધીરે ધીરે ની વૃદ્ધિ તરફ લઈ જવાનો લગ્નનો મુખ્ય આશય છે

3. લગ્ન દ્વારા સંતાનો ઉત્પત્તિ કરીને વ્યક્તિ પિત્રત્રણમાંથી મુક્તિ મેળવે છે દરેક વ્યક્તિ ઉપર દેવત્રકણ, પિત્રત્રણ હોય છે દેવત્ર_ણમાંથી દેવપૂજન સાધુ સંતોની સેવા વગેરેથી મુક્તિ મળે છે સત્શાસ્ત્રોના અભ્યાસ દ્વારા ત્રક"ષિત્ર4ણથી છૂટાય છે અને સંતાન દ્વારા પિત્રત્રનણમાંથી મુક્તિ મળે છે દરેક વ્યક્તિ પોતાનો વંશવેલો અમર રાખવાનો ઈચ્છતી હોય છે તેની આ ચિરકાલીન અપેક્ષા ગ્રહસ્થાશ્રમથી સંતોષાય છે.

4. મનુષ્યએ સ્વાર્થી પ્રાણી છે તેને પોતાના શરીરની જેટલી માયા મમતા છે તેટલી બીજાની નથી હોતી તેનો આ મહત્ત્વ સ્વાર્થ ધીરે ધીરે વિસ્તારી છેલ્લે તેનાથી છોડાવી શકાય છે લગ્નથી મનુષ્યના મમત્વક્ષેત્રનો વિસ્તાર થાય છે પહેલા પોતાના જ સીમિત રહેતો વ્યક્તિ હવે પત્ની, પુત્ર, સંબંધીઓ વગેરેને પણ પોતાના માની તેનો જનત કરે છે પછી આગળ વધતા સમાજને પોતાનો માને છે અને છેલ્લે વાસુદેવ કુટુંબકમ આખા વિશ્વને પોતાનો કુટુંબ માનવા સુધી તેના મમત્વનો વિસ્તાર કરવાનું શાસ્ત્રોનું લક્ષ્યાંક છે સાધનાની ઊંચી ભૂમિકા પર પહોંચ્યા પછી વ્યક્તિ મટી સમષ્ટિરુપ બની જાય છે તેને કોઈ પોતાનું કે પારકુ રહેતું નથી તેને સર્વત્ર પરમાત્મા દેખાય છે આમ સ્વાર્થ મુલક પ્રેમ પરમાર્થ મુલક બની મુક્તિમાં તેનું પર્યવસાન સમાપ્તિ કરવાનો લગ્ન સંસ્કારનો ઉદ્દેશ્ય છે.

5. ત્યાગ, સંતોષ, ક્ષમા, દયા વગેરે દેવીગુણો જ્યાં સુધી માણસમાં ન આવે ત્યાં સુધી તે મોક્ષપથ પર કદમ માંડી શકતો નથી લગ્ન પછી ગ્રહસ્થાશ્રમમાં આ બધા ગુણોનો પ્રેમથી કે પરાણે ઉદ્ભવ થાય છે સંસારી વ્યક્તિને પોતાના સંતાન સંબંધીઓ માટે ઘણા બધા

મનગમતા વસ્તુ, પદાર્થો, ઈચ્છાઓ છોડવી પડે છે દંપતીએ પરસ્પર માટે સ્વાર્થ, ત્યાગ, પ્રતિકૂળ વ્યવહારમાં પણ ક્ષમા રાખવી પડે છે આમ ગુણો કુટુંબથી સામાજિક ક્ષેત્રેઆગળ વધે છે અને છેલ્લે તે ભગવત્પ્રાપ્તિ સુધી દોરી જાય છે.

આમ લગ્ન સંસ્કાર પાછળ ખૂબ ઉમદા અર્થ છુપાયેલું છે તેનું અંતિમ લક્ષ્ય છે જન્મમરણથી જીવને છોડવવો અને પરમપદની પ્રાપ્તિ કરાવવી અનુભવી વૈદ્ય જેમ દર્દીને રોગ કરનાર પદાર્થ જ યોગ્ય દવાની માત્રા અનુપાન સાથે આપીને તેનાથી જ રોગ મટાડે છે તેમ આ શુદ્ધ દસ્તા ઋષિઓનું આયોજન જીવને લગ્ન નિમિત્તે ભોગ દ્વારા ભોગથી છોડવાનું છે વગડા માં જતા હોઈએ અને પગમાં કાંટો વાગે એ જો સોય વગેરે કોઈ સાધન સાથે ન હોય તો બુદ્ધિશાળી વ્યક્તિ કાંટા વડે કાંટો કાઢીને બંનેને ફેંકી દે છે લગ્ન સંસ્કારનો મુખ્ય આશય જીવને નિર્વાસ અને કરવાનો છે ગ્રહસ્થાશ્રમમાં જઈને વાસણા થી છૂટવાના બદલે તેમાં વધુ બંધન પામનારને શાસ્ત્રકારોએ મહામૂર્ખ કયો છે.

લગ્નનું બીજું નામ છે વિવાહ વિવાહ એટલે આમ તો 20 જાત (અનેક પ્રકાર) નો વાયરો કેટલાય ઠરડાય ને કેટલાય મરડાય લોકોના ધડ ઉપર માથું ના હોય કામ જુઓ તો ખરેખર કાંઈ નહીં ને છતાં કોઈને જવાબ આપવાની પણ ફુરસદ ના હોય દરેક પોત પોતાની ધૂનમાં દોડયા કરતા હોય. લગ્નનું ભૂત બધાને ધાંધણીયા ધુણાવે આવા વખતે લગ્નનું હાદ અને તેની વિધિઓનું રહસ્ય કોણ કહે અને કોણ સાંભળે? લગ્ન વિધિ એ કરાવનારા પૈકીના મોટાભાગના લગ્નનો યથાર્થ ઉદ્દેશ્ય જાણતા હોતા નથી ફરજ કે આજીવિકાના સાધનરુપે ચિલાચાલુ વિધિ કરાવી ઝટ છુટા થવાનું શોધતા હોય છે તો વળી કેટલાક સિદ્ધાંતનિષ્ઠ ભૂદેવોની ભાવના બહુ ઊંચી હોય છે તેઓ સાંગોપાંગ વિધિ કરાવવી અને તેના સંકેતાર્થો બતાવવાની ઈચ્છા રાખતા હોય છે પણ તે વખતે તેનો પ્રવચન સાંભળવાને સમજવા પણ કોઈની તૈયારી હોવી જોઈએ ને? ધાર્મિક વિધિઓથી મોટાભાગના લોકો જલ્દી જાન છોડાવવાનો છૂટવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય છે પછી વિડીયોગ્રાફી રિસેપ્શન નાચગાન વગેરેમાં ગમે તેટલું સમય જાય છતાં લોકોને કંટાળો આવતો નથી આ બધી મનોરંજનની પ્રવૃત્તિઓ માટે વધુ વખત મળી રહે એ માટે કેટલાક ડહાપણ ડાહ્યા ભૂદેવોને પણ જેમ બને તેમ જલ્દી વિધિ પૂરો કરવાની આગોતરી સૂચના આપી દેતા હોય છે વહેલા છૂટા થવામાં ભૂદેવોનો શું જાય? તે બધી વિધિઓનુ શક્ય હોય ત્યાં સંક્ષિપ્તિકરણ કરી નાખે છે સરવાળે જે કાંઈ નુકસાન જાય તે વર કન્યા અને તેના માતા-પિતાએ ભોગવવાનું રહે છે લગ્ન વિધિઓ બરાબર થાય નહીં, પરિણામે દાંપત્યજીવન પણ બેસુરું બને છે દેવો, ગ્રહો, નક્ષત્રો વગેરેની યથાર્થ પૂજાવિધિ કરી સુખી દાંપત્યજીવન માટે તેઓની જે પૂર્ણ પ્રસન્નતા મેળવવાની હોય તેમાં કચાશ રહી જાય છે. પરિણામે વિધિવિધાનોનું પૂરું ફળ મળતું નથી આજે સમાજમાં મોટાભાગના દાંપત્ય જીવનમાં જોવા મળતો અસંતોષ ને અંજપાનું કારણ વિધિ કચાશ છે પરંતુ આ બધું સમજનાર અને આ દિશામાં વિવેકબુદ્ધિથી વિચારનાર વર્ગ દિન પ્રતિદિન ઘટતો જાય છે જેમ કોઈ મોટી આપત્તિ આવી હોય અને તેનાથી છૂટવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય તેમ લોકો લગ્ન તેમજ અન્ય ધાર્મિક વિધિઓના પ્રસંગોમાં અકલ્પ્ય ઉતાવળ કરતા જોવા મળે છે અમે બે ત્રણ વખત લાંબા યાત્રા પ્રવાસની બસો લઈને ગયા હતા અપવાદરૂપ બે પાંચને બાદ કરતા મોટાભાગના યાત્રિકો દેવ મંદિરમાં (દેવ આગળ) ભાગ્યે જ પાંચ સાત મિનિટથી બધું સમય કાઢતા આ અમારો જાત અનુભવ છે અને બજારમાં ખરીદી કરવા કે કોઈ મ્યુઝિયમ બાગ વગેરે જોવા કે ફરવા ના સમયમાં ગમે તેટલી ઉતાવળ કરતા છતાં ધાર્યા બહારો સમય વેડફી નાખતા કોઈ વખત તો આગળનો કાર્યક્રમ કે જમવામાં પણ વિલંબને અવ્યવસ્થા થતી છતાં તે કદો કોઈને ક્યારેય નડતી નહીં રૂપિયા ખર્ચીને હજારો ગાઉ દૂર જે હેતુ (દેવદર્શન) માટે નીકળ્યા હોઈએ તે હેતુનું હાર્દ ભાગ્યે સચવાતું મંદિરમાં જઈને દેવ બેઠા છે કે કેમ? તેની ઉપર છેલ્લી નજર કરતાં ને બહાર પછી બહાર મોજથી કલાક બે કલાક ફરે આવી જ સ્થિતી લગ્ન પ્રસંગે બનતી જોવા મળે છે

ધાર્મિક વિધિ જલ્દી જલ્દી પૂરી કરાવી પછી લોકો વધુમાં વધુ સમય મોજમઝા પાછળ વેડફતા હોય છે તેથી મૂળભૂત હેતુઓની સમજ લગ્ન કરનાર કરાવનાર પૈકીના ગણ્યાગાંઠયા લોકોમાં જ જોવા મળે છે પરિણામે લગ્નનું શાસ્ત્રીય હાર્દ માર્યું જાય છે લગ્ન દ્વારા વિષય ભોગરૂપી ખાડો પુરવા ના બદલે તેનું વધુ ઊંડો કરે છે અને જન્મ મરણના ફેરા ઓછા કરવાના બદલે તેમાં અભિવૃદ્ધિ કરે છે સમાજની આ એક મહાન કરુણતા છે લગ્ન સંસ્કારની નાની-મોટી અનેકવિધિઓ છે તે દરેકની પાછળ કંઈકને કંઈક રહસ્ય સંકેતો હોવાનું જોવા મળે છે પરંતુ અત્રેજો બધી વિધિઓનું વર્ણન કરવા જઈએ તો લેખના બદલે સ્વતંત્ર ગ્રંથ બની જાય માટે મુખ્ય મુખ્ય વિધિયો અને તેની
પાછળનું હાદ જોઈએ.

લગ્ન સંસ્કાર ના મુખ્ય ચાર અંગો છે
1. વરપૂજન 2. કન્યાદાન 3. લાજાહોમ 4. સપ્તપદી

કર્મકાંડ વિશારદ ભૂદેવો દ્વારા લગ્ન મંડપમાં બે યજ્ઞ વેદીઓનું નિર્માણ કરવામાં આવે છે જેમાં એક ગ્રહવેદી કહેવાય છે તેના ઉપર નવગ્રહાદી દેવોનું સ્થાપન કરવામાં આવે છે વર્તમાન સમયમાં કેટલીક જગ્યાએ આ ગ્રહસ્થાપન મંડપના બદલે ઘરમાં કરવામાં આવતું હોવાનું પણ જોવા મળે છે બીજી યજ્ઞ વેદીમાં વિધિપૂર્વક હવન કરવામાં આવે છે પ્રારંભિક પૂજન પછી કન્યાના પિતા વરનું ચરણ પ્રક્ષાલન કરી વિધિવત પૂજન કરીને તેને લગ્ન મંડપમાં પૂર્વાભિમુખે યજ્ઞવિધિ સમક્ષ યોગ્ય આસન ઉપર બેસાડે છે પછી મધુપર્ક વગેરે વિધિયો કરવામાં આવે છે પછી વર અને કન્યા ના પિતા એક શંખમાં દુર્વા (ધો નામની વનસ્પતિ ઘાસ), અક્ષત (ચોખા), પુષ્પ વગેરે સૌભાગ્ય દ્રવ્યોવાળું જળ ભરીને પોતાનું ગોત્ર, પ્રવાર, શાખા વગેરેનું બધા સાંભળે તેમ ઉંચા સ્વરથી પેઢી સુધીનો ત્રકણવાર નામનિર્દેશ કરે છે જેથી કન્યા કે વરની જ્ઞાતિ વગેરેમાં કોઈને કાંઈ શંકા કે સંદેશ હોય તો તે દૂર થાય છે અને કદાચ કોઈ વાંધો વચકો નીકળે તો લગ્ન વિધિ ત્યાં જ અટકાવી દેવામાં આવે છે

આ વિધિ પૂરી થયા પછી કન્યાના પિતા અથવા તો જે કન્યાદાન કરવાના હોય તે જમણા હાથનો અંગૂઠો વર ના હાથમાં આપીને પછી તેના ઉપર શંખમાં રહેલા જળ થી અભિષેક કરીને કન્યાદાન નો સંકલ્પ કરે છે કન્યાદાન નું શાસ્ત્રોમાં અનંતગણું પુણ્ય બતાવ્યું છે કન્યાદાન કરનારની હદગત ભાવનાઓ અભિષિક્ત જળ (પ્રવાહી) દ્વારા અભિવ્યક્ત થાય છે આ વિધિ પૂરી થયા પછી વર દ્વારા લાજાહોમ કરવામાં આવે છે પછી કન્યાનો ડાબો પગ પથ્થરની એકશીલા ઉપર રખાવી પથ્થરની જેમ ગ્રહસ્થાશ્રમ માં દઢ અને અવિચલ રહેવાનો સંકલ્પ કરાવવામાં આવે છે પછી વર વધુ અગ્નિની સાક્ષીએ ચાર ફેરા ફરે છે પહેલા ત્રણ ફેરામાં સ્ત્રી અને છેલ્લા ફેરામાં પુરુષ આગળ ચાલે છે ધર્મ, અર્થ અને કામએ ત્રિવિધ પુરુષાર્થમાં સ્ત્રીને આગેવાની સોપવામાં આવે છે અર્થાત ધર્મકાર્યો કરવા, ઘર, કુટુંબ, મિલકતની સાચવણી કરવી પતિ અને તેના સંબંધીઓની યથાયોગ્ય સંભાવના કરવી પતિનું બધીરીતે મનોરંજન કરી દેવબુદ્ધિથી તેની સેવા કરવી ચોથો ફેરો મોક્ષ માટેનો છે તેની આગેવાની પુરુષને સોંપવામાં આવે છે.

ગૃહસ્થાશ્રમની ધર્મ, અર્થને કામ સંબંધી ત્રણ જવાબદારી સ્ત્રી વહન કરે છે જ્યારે મોક્ષ આત્મકલ્યાણ સંબંધી જવાબદારી પુરુષે નિભાવવાની હોય છે તેને પરલોક સુધરે સંસારચક્રથી છૂટી શકાય તેવા કાર્યો કરવાના હોય છે પોતાનો અને પોતાને કાંડુ સોપનાર સ્ત્રીનો ઉદ્ધાર જે પુરુષ ન કરી શકે તે મહાન દોષનો ભાગીદાર બને છે. સ્ત્રીમાં પુરુષ કરતાં શ્રદ્ધા વગેરે ધર્મભાવના અનેકગણી હોય છે પરંતુ તેમાં કામચ્ચાણમુળ: સ્મૃતઃ કામના આઠગણી હોય છે અર્થાત અધિક તૃષ્ણા હોય છે માટે તે મોક્ષમાં સ્વયં અગ્રેસર થઈ

શકતી નથી સ્ત્રીનું કાંડુ (સંપૂર્ણ જવાબદારી) પુરુષને સોંપવામાં સોંપવાનો અર્થ એ જ એ છે કે પુરુષે તેણીનો મોક્ષ કલ્યાણ થાય તેવા પ્રયત્નો કરવા કરાવવા. આમ ચાર ફેરાએ, ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષએ ચારેય પુરુષાર્થની પ્રાપ્તિનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે સ્ત્રી પુરુષ બન્ને સાથે મળીને ચારેય પુરુષાર્થિની પ્રાપ્તિના માર્ગે આગળ વધવાની સમાજ અને અગ્નિની સાક્ષીએ ચાર ફેરા દ્વારા પોતાની પ્રતિબદ્ધતા (દઢ સંકલ્પ) જાહેર કરે છે દરેક ફેરા વખતે વિધિવત હોમ વિવિધ દાન વગેરે કરવામાં આવે છે

આ વિધિ પૂરો થયે સપ્તપદીનો છેલ્લો મહત્વનો વિધિ કરવામાં આવે છે સપ્તપદી નો અર્થ છે સાત ડગલા અગ્નિ ને સાક્ષીએ સ્ત્રી પુરુષ પાણીગ્રહણ કર્યા પછી ગૃહસ્થાશ્રમ પ્રત્યેની પોતપોતાની ફરજો જવાબદારીઓ

સ્વીકારવા સહર્ષ દ્રઢ નિશ્ચયી બને છે. આ જવાબદારીઓનો સપ્તપદીમાં સમાવેશ થાય છે દરેક પગલે પુરુષ પહેલા સ્ત્રીને સોંપવા યોગ્ય કાર્યભારનો સંકલ્પ દોહરાવે છે સ્ત્રી તેમાં જરુરી પૂર્તતા કરી તેનો સ્વીકાર કરે છે આમ ધીરે ધીરે સંકલ્પબદ્ધ રીતે બન્ને સાત ડગલા પુરુષની પાછળ પાછળ સ્ત્રી આગળ વધે છે તે સપ્તપદી કહેવાય છે.

પ્રથમ પગલે'હે શુભાંગી! ભગવાન વિષ્ણુ તને અન્ન વગેરે માટે ગ્રહસ્થોચિત પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરાવે. (સોંપાવડાવે). સ્ત્રી આ કર્તવ્યનો સહર્ષ સ્વીકાર કરે છે અને સાથે સ્પષ્ટતા કરે છે કેજો આપણા ઘરમાં ધનધાન્ય વગેરે મને સોંપવામાં આવશે તો હું તેની સારસંભાળ રાખવાની જવાબદારો સ્વીકારવા તૈયાર છું સ્ત્રીને જો કાંઈ સોંપવામાં ન આવે કે તેની ઉપર વિશ્વાસ મૂકવાના ન આવે તો તે શું ધ્યાન રાખે? કે બધાની સંભાવના કેવી રોતે કરી શકે? અર્થાત કમાવાનું બહારથી લાવી આપવાની જવાબદારી પુરુષની છે અને તેના સદવ્યયની જવાબદારી સ્ત્રીની છે બન્ને પોતપોતાની પ્રાથમિક ફરજ નો સ્વીકાર સંમતિ પ્રદર્શિત કરવા એક એક ડગલું આગળ વધે છે ગામ આ શરતી જવાબદારી છે

બીજા પગલે 'હે શુભાંગી! ભગવાન વિષ્ણુ તને બળ પ્રાપ્તિરુપે ગ્રહસ્થાશ્રમોચિત બીજુ સ્થાન પ્રાપ્ત કરાવે' સ્ત્રી તેમાં પોતાની સંમતિ દર્શાવે છે અને સુખ દુઃખ દરેક સ્થિતિમાં પતિને સાથ સહકાર આપી કુટુંબનુ રક્ષણ અને સર્વની દેખભાળ રાખવાનુ સ્વીકારે છે તન મનથી શક્તિ સંપન્ન દપત્તિ જ ગ્રહસ્થાશ્રમ અને સમાજ જીવનનો સાચો આધાર છે બન્ને એટલા સશક્ત હોય કે ગમે તેવી પરિસ્થિતિમાં પણ નાસીપાસ ન થાય અને તેનો હસતા મુખે સામનો કરી શકે મુશ્કેલી વખતે બન્ને એકબીજાના પૂરક મદદરુપ બને.

ત્રીજા પગલે ' હે શુભાંગી! ધન સંપત્તિ માટે ભગવાન વિષ્ણુ તને ગ્રહસ્થાશ્રમોચિત સ્થાનની પ્રાપ્તિ કરાવે' તેના પ્રત્યુતરરુપે સ્ત્રી પતિપરાયણ રહીને ધન સંપત્તિ વગેરેનો સદુપયોગ કરવાની સંમતિ રુપે આગળ વધે છે.

ચૌથા પગલે ' હે શુભાંગી ! સાંસારિક સુખ પ્રાપ્તિ માટે ભગવાન વિષ્ણુ તને ગ્રહસ્થાશ્રમોચિત ચોથું સ્થાન પ્રાપ્ત કરાવે સંસારમાં રહીને અનેકવિધ કષ્ટો વેઠવા છતાં જો સંસારસુખ ન મળે તો સંસાર જીવન નીરસ બની જાય છે દરેક વ્યક્તિનું લક્ષ્ય સુખ પ્રાપ્તિ છે સંસાર સુખ પ્રદાત્રી સ્ત્રી છે તેથી ભગવાન તેનામાં યોગ્યતા આપે એ માટેની કામના કરવામાં આવે છે સ્ત્રી તેમાં પોતાનો સુખ પુરાવે છે અને પોતે શુંગારના વિવિધ પ્રસાધનો દ્વારા પતિનું મનોરંજન રુપ આરાધન કરવાની સંમતિરુપે એક પગલું આગળ વધે છે.

પાંચમાં પગલે'હે શુભાંગી! પશુઓ વગેરેની રક્ષા કરવાનુ ભગવાન વિષ્ણુ તને ગ્રહસ્થાશ્રમોચિત પાંચમું સ્થાન પ્રાપ્ત કરાવે'પશુ વગેરે ગ્રહસ્થાશ્રમ માટે પરમ ઉપકારક છે જો સ્ત્રી તેની સાર સંભાળ ન લે તો ગ્રહસ્થાશ્રમની ગાડી ખોટકાય જાય સ્ત્રી તેમાં પોતાની સંમતિ દર્શાવી આગળ વધે છે.

છઠ્ઠા પગલે 'હે શુભાંગી! ષટ (છયએ) ત્રકતુઓને અનુરૂપ દિનચર્યા (આહારવિહાર) ની પ્રાપ્તિ માટે ભગવાન વિષ્ણુ તને ગ્રહસ્થાશ્રમોચિત છઠ સ્થાન પ્રાપ્ત કરાવે.' ઘરમાં વધુ હોય પણ સ્ત્રી સુલક્ષણી ન હોય તો પુરુષને વાનની ઘુક્ય કરીને ખવડાવે શરદીમાં ખાટી છાશ પાય આખો દિવસ સૂઈ રહીને રાત્રે આખી ટીવી જોવે ન પોતે સુવે કે ન કોઈને શાંતિથી સૂવા દે કે ખોટા બૂમ બરાડા પાડે કે રોજ કંઈક ને કંઈક નવો ખેલ લાવે આવી વિપરીત દિનચર્યાનું નિર્માણ થાય તો દિવસભર કામધંધો કરીને થાકીને લોથપોત થઈને ઘરે આવેલા પુરુષની શું સ્થિતિ થાય? તેને કલ્પના કરવી મુશ્કેલ છે. મને એક સારા સુખી સંપન્ન સદગ્રહસ્થ એક વખત કહે સ્વામી તમે ખૂબ ભાગ્યશાળી છો અમે તો સવારના 08:00 થી રાતના 10 સુધી ઉરબળ કરીએ છીએ બપોરનું ખાવાનું (ટિફિન) પણ ધંધા ઉપર લઈ જઈએ છીએ અને થાક્યા પાક્યા ઘરે આવીને 12:00 વાગ્યે પથારો ભેગા માંડ થઈએ છીએ ઘરે આવીએ ત્યારે રોજ એવો લાગે કે આ કરતા ઘરે ન આવ્યા હોત તો સારું રહેત માટે તેની કંઈક વિધિ થતી હોય તો કરી આપો ને! કેટલા લોકોને આ સ્થિતિ હશે! ભગવાન બચાવે પુરાણોમાં કથા છે કે મહાતપસ્વી અને મહાક્રોધી દુર્વાસા ત્રષિથી આખી ત્રિલોકી ધ્રુજતી પરંતુ દુર્વાસા પોતાની પત્ની કદળીથી ધ્રુજતા. એવીએ કજીયાખોર હતી છતાં દુર્વાસા તેને નિભાવતા આમ પતિ પત્ની બન્ને એકબીજાને સહન કરતા શીખે તો જ સંસાર ચાલી શકે છતાં બન્નેનું સદ્વર્તન પરમ ઈચ્છનીય છે શાસ્ત્રોમાં ઘરને દુનિયાનો છેડો કહ્યો છે માણસ ગમે ત્યાં જાય છતા ઘરે આવે ત્યારે હાશ (શાંતિ) અનુભવે ઘરએ દિવસભરનો થાક ભૂલવા માટેનું સ્થાન છે ત્યાં જઈને જો થાક ઉતરવાને બદલે માનસિક થાક વધુ લાગતો હોય તો એ ઘરને ઘર કહી શકાય નહીં અને વ્હાલા (સંબંધીઓ), વ્હાલા નહીં પણ વેરો ગણાય આવા દુઃખી દાંપત્યમાં પણ જો માણસને સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય ન જાગે કે વિવેક બુદ્ધિ ન આવે તો એનાથી બીજી મોટી મૂઢતા આશ્ચર્ય શું ગણાય? છતાં આપણે જોઈએ છીએ કે કુલક્ષણી સ્ત્રીને સદગુણી પુરુષ કે લંપટ પુરુષને સુરક્ષણી સ્ત્રી જેમ તેમ નિભાવ્યે રાખીને ઘાચીની ઘાણી ના બળદની જેમ સંસારનું ગાડુ જીવનના છેલ્લા શ્વાસ સુધી ખેંચે રાખતા હોય છે આજ અજ્ઞાન કે માયા છે બંધન નો ખ્યાલ આવવા છતાં બંધનથી છૂટવા પ્રયત્ન ન કરવો એથી બીજું મોટું કોઈ અજ્ઞાન નથી.

એક વખત એક આદરણીય સત્સંગી બાપા કહે,"સ્વામી ! સંસાર બહુ ખારો છે. હવે ક્યાં જઈએ?" તે સાંભળીને મને જરા હસવું આવી ગયું. મેં કહ્યું,પ બાપા! પહેલા મીઠો મત જેવો લાગતો સંસાર હવે ખારો કેમ થઈ ગયો? અને ખરેખર ખારો જ લાગતો હોય તો છોડીને અમારી સાથે આવી જાવ બાપા ચુપ થઈ ગયા તેથી જ સંતોએ કહ્યું છે કે 'સંસારીનું સુખ એવું ઝાંઝવાના જળ જેવું પરણીને રંડાવું પાછુ રે...' મૃગજળના દૂરથી દર્શન કરીએ ત્યાં સુધી જ સારા લાગે છતાં લોકો તેનાથી તરસ છીપાવવાનો ભરપૂર પ્રયત્ન કરતા જોવા મળે છે. પતિ પત્ની બંને સદગુણી હોય તો જ સંસારમાં સુખ આવે છે માટે લગ્ન વખતે ભગવાન આગળ તેની કામના કરવામાં આવે છે.

છ પગલા ચાલે છ બાબતોમાં સ્ત્રી સંમત થાય એટલે તે પુરુષની અર્ધાંગના બની જાય છે પછી છેલ્લા સાતમા પગલે હે સખી તુ મિત્રતાની પ્રાપ્તિ માટે આગળ વધ અને મને હંમેશા અનુકૂળ થા વિષ્ણુ ભગવાન તને મિત્રતા રુપી સાતમું સ્થાન પ્રાપ્ત કરાવે સ્ત્રી તેમાં સંમતિ રુપે સાતમુ પગલું માંડી આગળ વધે છે સાતમા પગલાંમાં સ્ત્રી પાસેથી સારા વર્તનની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. સ્ત્રીએ પુરુષની અર્ધાંગના પરમમિત્ર છે તે દાસી કે ગુલામડી નથી પુરુષ સ્ત્રી પાસેથી જેટલી અપેક્ષાઓ રાખે છે તેનાથી અનેક ગણી અપેક્ષાઓ સ્ત્રી પણ પુરુષ પાસે રાખે છે બન્ને પરસ્પર મિત્રની જેમ એકબીજાના સુખ દુઃખમાં સહભાગી થાય તો ગ્રહસ્થાશ્રમ મધુર બને સ્ત્રી પુરુષ બન્ને એકબીજાના પરસ્પર પૂરક છે. બન્ને જો પોત પોતાની જાતને સવાશેર (ચડિયાતા) માને તો સંસારમાં ડગલેને પગલે કલહ ઉભો થાય અગ્નિની સાક્ષીએ કરેલી પ્રતિજ્ઞા લીધેલ સંકલ્પો પ્રમાણે બન્નેએ મન કર્મને વચનથી વર્તવું જોઈએ આવા સદગ્રહસ્થને ત્યાં જ સ્વયં ભગવાન તથા મહાપુરુષો અવતરે છે

આમ સપ્તપદી પૂરો થાય એટલે વિવાહનો મુખ્ય વિધિ સંસ્કાર પૂરો થયો ગણાય છે પછી સેંથામાં સિંદૂર પૂરવો ધ્રુવ દર્શન કરાવવું વગેરે આનુષંગિક ગૌણ વિધિયો કરાવવામાં આવે છે સેંથામાં સિંદૂરએ સૌભાગ્યનું ચિન્હ છે અને ધ્રુવ દર્શન બન્નેને ગ્રહસ્થાશ્રમમાં ધ્રુવના તારાની જેમ દરેક પરિસ્થિતિમાં સ્થિર અવિચલ રહેવાનો સંકેત કરે છે આમ લગ્ન સંસ્કાર એ બીજા બધા જ સંસ્કારો કરતાં ખૂબ લાંબો અને અનેક વિધ રહસ્યો તે ભરપૂર છે તે ગ્રહસ્થાશ્રમનુ પ્રવેશ દ્વાર છે અગ્નિની સાક્ષીએ કરાતા આ સંસ્કારથી સ્ત્રી પુરુષ બન્નેને પોતપોતાની ફરજો પાલન કરવાનું બળ મળે છે અને સંસાર તરફ પવિત્રતાની લાગણી જન્મે છે જ્યારે કોર્ટ વગેરેમાં થતા સિવિલ મેરેજ પ્રેમ લગ્ન વગેરેમાં અગ્નિ અને સમાજ સાક્ષીના અભાવે પવિત્રતા આવતી નથી તેનાથી ધર્મ ભાવનાના બદલે ભોગભાવનાને પોષણ મળે છે માટે અગ્નિની સાક્ષીએ વેદમંત્રો દ્વારા થતી લગ્ન વિધિ એ જ સાચી લગ્ન વિધિકે સંસ્કાર કહી શકાય કદાચ સ્વતંત્રરીતે લગ્નસંસ્કાર કરાવી શકવાની આર્થિક ક્ષમતા ન હોય તો સમૂહ લગ્ન દ્વારા પણ તે થઈ શકે છે. આજનો સમય સંજોગોને સમાજની સ્થિતિ જોતા સમૂહ લગ્નનો ખરેખર આવકાર્ય અને ઈચ્છનીય છે તેનાથી ઘણાંબધા દૂષણો નિવારી શકાય છે.

Why Khadayata Ratna ?

*K**CBF – Konnect eBulletin Team** has introduced the column of **"Khadayata Ratna"** since last almost a year. During this period the eBulletin Team has tried to bring before its readers the highlights of prominent Khadayatas who have contributed substantially during their life span – in their respective profession, society and to Khadayata community in particular. The objective is clear – to highlight our own community people who can act as the **"Role Model"** for current as well as future generation/s.*

There are almost eight billion humans (7.9) on our planet. They are spread over different continents and countries. E.g., in India we have 1.3 billion people. They further get divided in to states – like Maharashtra, Gujarat, Uttar Pradesh etc. further into Districts like Sabarkantha, Aravalli etc. Within this further classification into different communities – like Khadayatas, Kshatriyas, Brahmins etc.

*If you observe, in order to acknowledge the people for their contribution to the SOCIETY they serve they are acknowledged from time to time. E.g., **Internationally it's NOBEL PRIZE –** in all different categories. **Bharat Ratna, Padma Bhushan, Padma Vibhushan at National level.** Similarly, there are different awards in other fields like Film Industry, Literature, Army, Sports, Police etc. the objective being not just to acknowledge their contribution but to also provide the present and future generations to take lead from their life and to act as role model. E.g. Sachin Tendulkar – could be a role model for many budding cricketers. Lata Mangeshkar, Akshay Kumar in film industry, Swami Vivekanand, Swami Chinmayanand in spirituality etc.*

It is with this objective we decided to provide brief profile, achievements and contributions of the prominent Khadayatas in our monthly bulletin. The name/s are approved by the majority consensus. One of the objectives of the KCBF is to also try and hold our community together at a time when the social structures and joint family systems are getting disintegrated and replaced by nucleus family units – whereas Western countries are increasingly appreciating and turning to Indian culture.

We would be glad to receive the names and write-ups of such prominent Khadayatas for coverage in forthcoming issues.

Editorial Team: *Mr. Premal Parikh | Mr. Nainesh Shah | Dr. Jignesh Bhalavat | CA Jigar Shah | Ms. Pratibha Shah*
Release Date: *First Week of Every Month;* ***Frequency:*** *Monthly*
Please send in your article / content before the 25th of the preceding month to be published in the ebulletin
Email: info@khadayatabusinessnetwork.com • WhatsApp: 9820999056 | 9821138471 | 9820395856

Note: We, at KCBF, have decided to publish profile of each life members and hence requested them to share details about their Business / Professional / Service etc including family in their own words (150/175). We also thought to introduce a renowned Khadayata under "Khadayata Ratna" - A person of eminence from Khadayata community who can be Businessman / Professional or Service at highest position from any field. It's a prerogative of KCBF Admin Committee from the name suggested and/or forwarded to KCBF. The honour given is based on individual's contribution to profession, community and society at large. The award carries no material/monetary medal or certificate but the basic objective is to bring to light our own people as role model for current and future generation of our community.

Disclaimer: *KCBF has compiled this ebulletin with care. However, KCBF, its editorial team or the admin committee (hereafter called as "The Publishers") does not warrant that information in this ebulletin is free of errors. The Publishers also does not necessarily agree with or endorse any statement or opinion either in the editorial material or advertisements in this ebulletin and the use of any information in this ebulletin is entirely at the risk of the reader / user.*

Admin Committee

Mr Premal Parikh
President

Mr Sandeep Shah
Vice President

Dr CA Chaitanya S Shah
Vice President

CA Narendra Shah
Secretary

Dr Jignesh Bhalavat
Secretary

Mr Rajiv Patwa
Joint Secretary

Ms Purvi Bhalavat
Treasurer

Mr Hardik Nadiyana
Joint Treasurer

Dr Rajendra L Bhalavat
Director

Mr Akshay Vani
Director

CA Jigar Shah
Auditor

Mr Nainesh Shah
Committee Member

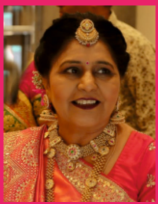
Ms Pratibha Shah
Committee Member

Ms Lata Shah
Committee Member

Ms Monica Shah
Committee Member

Ms Hemmali Nadiyana
Committee Member